

Domácí cvičení 6

(l'Hospitalovo pravidlo, Taylorův polynom,
Lagrangeova věta o střední hodnotě)6/1) Pomocí l'Hospitalova pravidla najděte $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x)$:

a) $f(x) = \frac{1 - \cos 2x}{1 - \cos 5x}, \quad x_0 = 0,$

b) $f(x) = \frac{x^4 - 16}{x^3 + 5x^2 - 6x - 16}, \quad x_0 = 2,$

c) $f(x) = x \cdot \cotg 2x, \quad x_0 = 0,$

d) $f(x) = \left(\frac{1}{\sin x} - \frac{1}{x} \right), \quad x_0 = 0,$

e) $f(x) = x^{3/(x^2-1)}, \quad x_0 = 1,$

f) $f(x) = \frac{3 \cdot 4^x - 4 \cdot 3^x}{5^x - 5 \cdot 2^{x-1}}, \quad x_0 = 1.$

6/2) Pomocí l'Hospitalova pravidla najděte $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x)$:

a) $f(x) = \frac{\sqrt[3]{x}}{\ln^3 x}, \quad x_0 = \infty,$

b) $f(x) = \frac{\sqrt[3]{e^x}}{x^3}, \quad x_0 = \infty,$

c) $f(x) = \sqrt[3]{x} \cdot \ln^3 x, \quad x_0 = 0^+,$

d) $f(x) = \sqrt[3]{e^x} \cdot x^3, \quad x_0 = -\infty.$

6/3) Kde je to (rozumně) možné, spočítejte limity funkcí z 3. a 4. domácího cvičení pomocí l'Hospitalova pravidla.

6/4) Najděte Taylorův polynom řádu n funkce f v bodě x_0 :

a) $n = 3, \quad f(x) = \arcsin x, \quad x_0 = \frac{\sqrt{3}}{2},$

b) $n = 4, \quad f(x) = x^2 \cdot \ln(-2x) - 3, \quad x_0 = -\frac{1}{2}.$

6/5) Ukažte, že pro všechna $x \in \mathbb{R}$ platí: $\operatorname{arccotg} x + \arcsin \frac{x}{\sqrt{1+x^2}} = \frac{\pi}{2}.$

Výsledky:

$$\begin{aligned}
6/1) \quad & \text{a) } \frac{4}{25} \quad (2 \times \text{l'H}) \quad \left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \sin 2x}{5 \sin 5x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{4 \cos 2x}{25 \cos 5x} \right) \\
& \text{b) } \frac{16}{13} \quad (1 \times \text{l'H}) \quad \left(\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 2} \frac{4x^3}{3x^2 + 10x - 6} \right) \\
& \text{c) } \frac{1}{2} \quad (1 \times \text{l'H}) \quad \left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle 0 \cdot (\pm\infty) \right\rangle = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{\operatorname{tg} 2x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{2 \frac{1}{\cos^2 2x}} \right) \\
& \text{d) } 0 \quad (2 \times \text{l'H}) \quad \left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle (\pm\infty) - (\pm\infty) \right\rangle = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sin x}{x \cdot \sin x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{\sin x + x \cos x} = \right. \\
& \quad \left. = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{\cos x + \cos x - x \sin x} \right) \\
& \text{e) } e^{\frac{3}{2}} \quad (1 \times \text{l'H}) \quad \left(x^{3/(x^2-1)} = \exp \left((3/(x^2-1)) \ln x \right) \stackrel{\text{ozn.}}{=} \exp(h(x)); \lim_{x \rightarrow 1} h(x) = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{3 \ln x}{x^2 - 1} = \right. \\
& \quad \left. = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\frac{3}{x}}{2x} = \frac{3}{2} \right) \\
& \text{f) } \frac{12}{5} \cdot \frac{\ln 4 - \ln 3}{\ln 5 - \ln 2} \quad (1 \times \text{l'H}) \quad \left(\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{3 \cdot 4^x \cdot \ln 4 - 4 \cdot 3^x \cdot \ln 3}{5^x \cdot \ln 5 - 5 \cdot 2^{x-1} \cdot \ln 2} \right)
\end{aligned}$$

- 6/2) a) ∞ ($3 \times$ l'H)
 b) ∞ ($3 \times$ l'H)
 c) 0 ($3 \times$ l'H) $\left(\sqrt[3]{x} \cdot \ln^3 x = \frac{\ln^3 x}{x^{-\frac{1}{3}}} \right)$
 d) 0 ($3 \times$ l'H) $\left(\sqrt[3]{e^x} \cdot x^3 = \frac{x^3}{e^{-\frac{x}{3}}} \right)$

6/3) l'H lze (rozumně) použít a pomůže v těchto případech:

- 3/1) a) ($2 \times$ l'H)
 b) ($2 \times$, příp. $3 \times$ l'H)
 c) ($2 \times$ l'H)
 d) ($5 \times$ l'H) (možné, ale zbytečně pracné)

- 3/3) a) $x_0 = 5$ ($1 \times$ l'H);
 $x_0 = -\infty$ ($2 \times$ l'H)
 b) $x_0 = 1$ ($2 \times$ l'H)
 c) $x_0 = 1$ ($1 \times$ l'H);
 $x_0 = -\infty$ ($2 \times$ l'H) (oboje po převodu na jeden zlomek)

- 3/4) a) $x_0 = 1$ ($1 \times$ l'H);
 $x_0 = +\infty$ ($1 \times$ l'H)

- 4/2) b) ($1 \times$, příp. $2 \times$ l'H)

- 4/3) a) $x_0 = \frac{\pi}{4}$ ($1 \times$ l'H)

b) $x_0 = \frac{\pi}{2}$ ($1 \times$ l'H) $\left(\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} f(x) = \left\langle \left(\mp \infty \right) - \left(\mp \infty \right) \right\rangle = \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} \frac{\sin x - 1}{\cos x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} \frac{\cos x}{-\sin x} = \frac{0}{-1} = 0 \right)$

c) $x_0 = 0$ ($1 \times$ l'H) $\left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cos x}{\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1+\operatorname{tg} x}} \cdot \frac{1}{\cos^2 x} - \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1-\operatorname{tg} x}} \cdot \frac{-1}{\cos^2 x}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cos^3 x}{\frac{1}{\sqrt{1+\operatorname{tg} x}} + \frac{1}{\sqrt{1-\operatorname{tg} x}}} = \frac{2}{2} = 1 \right)$

- 4/4) a) $x_0 = -1$ ($1 \times$ l'H)

b) $x_0 = 0$ ($2 \times$ l'H) (možné, ale zbytečně pracné) $\left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2x}{2 \operatorname{tg} \frac{x}{2} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x}{2}} \cdot \frac{1}{2}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2x \cos^2 \frac{x}{2}}{\operatorname{tg} \frac{x}{2}} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2 \cos^2 \frac{x}{2} + 2x \cdot 2 \cos \frac{x}{2} \left(-\sin \frac{x}{2} \right) \cdot \frac{1}{2}}{\frac{1}{\cos^2 \frac{x}{2}} \cdot \frac{1}{2}} = \frac{2+0}{\frac{1}{2}} = 4 \right)$

c) $x_0 = 0$ ($1 \times$ l'H) $\left(\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \left\langle 0 \cdot (\pm \infty) \right\rangle = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 3x}{\operatorname{tg} 5x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{3 \cos 3x}{5 \frac{1}{\cos^2 5x}} = \frac{3}{5} \right)$

4/5) a) $x_0 = \pi$ ($1 \times$ l'H) $\left(f(x) = e^{h(x)}$, kde $h(x) = \cotg x \cdot \ln(1 + 3 \operatorname{tg} x)$, $\lim_{x \rightarrow \pi} h(x) = \left\langle \pm \infty \cdot 0 \right\rangle = \lim_{x \rightarrow \pi} \frac{\ln(1 + 3 \operatorname{tg} x)}{\operatorname{tg} x} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow \pi} \frac{\frac{1}{1+3 \operatorname{tg} x} \cdot \frac{3}{\cos^2 x}}{\frac{1}{\cos^2 x}} = 3$, tedy $\lim_{x \rightarrow \pi} f(x) = e^3$)

b) $x_0 = 0$ ($1 \times$ l'H) $\left(f(x) = e^{h(x)}$, kde $h(x) = \frac{x+1}{x} \cdot \ln(1-2x)$, $\lim_{x \rightarrow 0} h(x) = \left\langle \pm \infty \cdot 0 \right\rangle = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1-2x)}{\frac{x}{x+1}} = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\frac{1}{1-2x} \cdot (-2)}{\frac{x+1-x}{(x+1)^2}} = -2$, tedy $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = e^{-2}$ (při výpočtu limity exponentu h by bylo vhodnější použít l'H jen na limitu podílu $\frac{\ln(1-2x)}{x}$ a získanou limitu vynásobit limitou výrazu $x+1$)

4/6) a) $x_0 = -5$ ($1 \times$ l'H) $\left(\lim_{x \rightarrow -5} f(x) = \left\langle \frac{0}{0} \right\rangle \stackrel{\text{l'H}}{=} \lim_{x \rightarrow -5} \frac{\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{x^2-9}} \cdot 2x}{1} = -\frac{5}{4} \right)$

$$6/4) \quad \text{a) } T_3(x) = \frac{\pi}{3} + 2 \left(x - \frac{\sqrt{3}}{2} \right) + 2\sqrt{3} \left(x - \frac{\sqrt{3}}{2} \right)^2 + \frac{40}{3} \left(x - \frac{\sqrt{3}}{2} \right)^3$$

$$\left(f'(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}, f''(x) = -\frac{1}{2} \frac{1}{\sqrt{(1-x^2)^3}} (-2x) = \frac{x}{\sqrt{(1-x^2)^3}}, \right.$$

$$f'''(x) = \frac{\sqrt{(1-x^2)^3} - x \cdot \frac{3}{2} \sqrt{1-x^2} (-2x)}{(1-x^2)^3} = \frac{\sqrt{1-x^2} (1+2x^2)}{(1-x^2)^3};$$

$$f\left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right) = \frac{\pi}{3}, f'\left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right) = 2, f''\left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right) = 4\sqrt{3}, f'''\left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right) = 80$$

$$\text{b) } T_4(x) = -3 - \frac{1}{2} \left(x + \frac{1}{2} \right) + \frac{3}{2} \left(x + \frac{1}{2} \right)^2 - \frac{2}{3} \left(x + \frac{1}{2} \right)^3 - \frac{1}{3} \left(x + \frac{1}{2} \right)^4$$

$$\left(f'(x) = 2x \ln(-2x) + x, f''(x) = 2 \ln(-2x) + 3, f'''(x) = \frac{2}{x}, f^{(4)}(x) = -\frac{2}{x^2}; \right.$$

$$f\left(-\frac{1}{2}\right) = -3, f'\left(-\frac{1}{2}\right) = -\frac{1}{2}, f''\left(-\frac{1}{2}\right) = 3, f'''\left(-\frac{1}{2}\right) = -4, f^{(4)}\left(-\frac{1}{2}\right) = -8$$

6/5) **Návod:** Ukažte, že funkce (f) na levé straně je definována na celém \mathbb{R} , její derivace je nulová, tedy funkce je konstantní, a spočítejte hodnotu funkce např. pro $x = 0$ nebo $x = \pm 1$ (lze též použít limity v $\pm\infty$ – pro procvičení doporučuji vyzkoušet všechny navrhované možnosti).

$$\left(f'(x) = -\frac{1}{1+x^2} + \frac{1}{\sqrt{1 - \left(\frac{x}{\sqrt{1+x^2}}\right)^2}} \cdot \frac{\sqrt{1+x^2} - x \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1+x^2}} \cdot 2x}{1+x^2} = 0 \right)$$